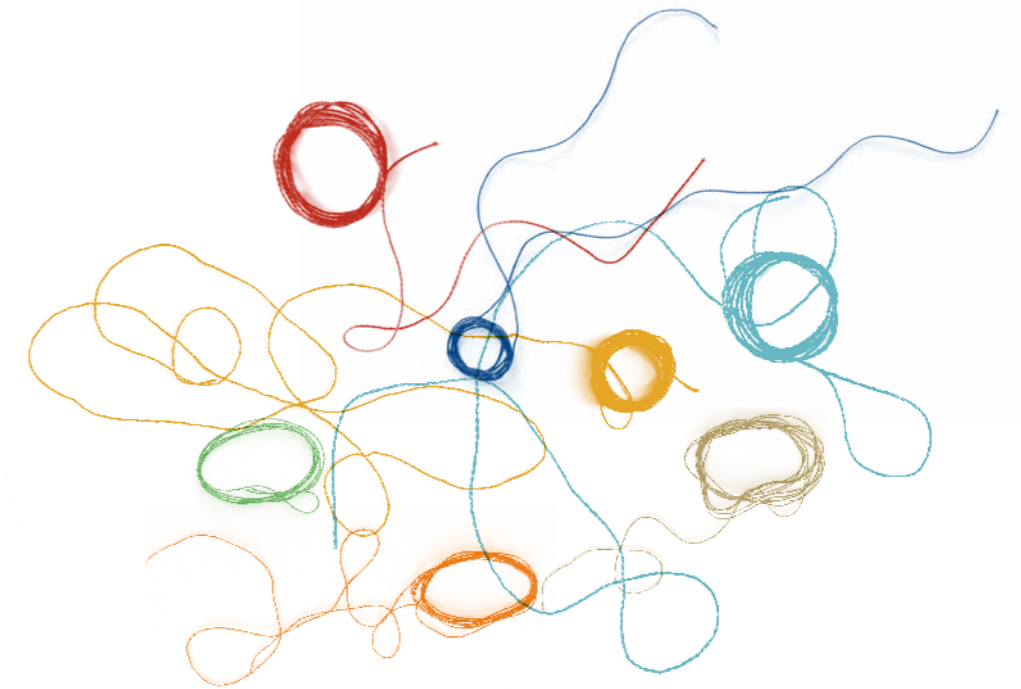
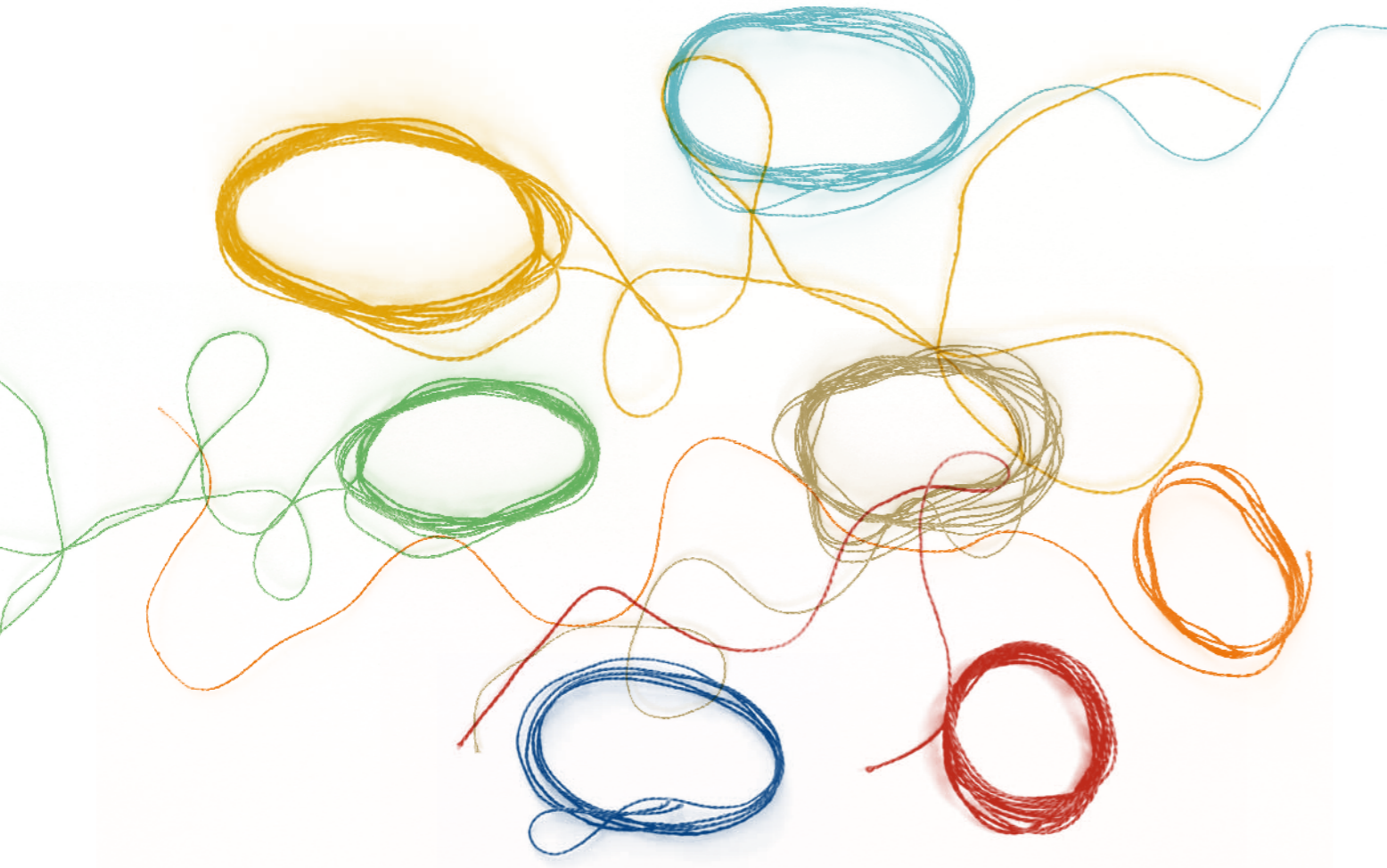

בשערי עמיות יהודית

Gateways to Jewish Peoplehood

Opening

Conceptual Background

This booklet represents the continuation of the 'Peoplehood Assets' idea, as it first appeared in "Jewish Peoplehood – a theoretical and practical guidebook for teaching and learning" (Ben Yehoshua, Shimoni and Chemo, Beit Hatfutsot – 2009).

In this guidebook, the authors suggest an educational focus on the Jewish people's sources of strength, which may have a positive influence on individuals' and groups' sense of belonging. The authors say that often times these are considered burdens. Therefore the question at stake is how to identify their potential and to turn them into "Peoplehood Assets". With "Peoplehood Assets" the authors are referring to the nonphysical tributes such as Jewish creation and creativity throughout the ages, the world of Jewish values and Jewish spirituality, the nature of historical memory, the Hebrew language and of course, Israel: a land, a homeland, a State, as national spiritual assets.

The Assets are:

Historical memory

Jewish way of life

Jewish values

Israel

Jewish creation and creativity

Hebrew

In the following pages, we have collected reflective texts that may be used to examine each 'asset'. These are presented as "Gateways" – discussions openers, raising questions and encouraging contemplation. The booklet before you does not include guiding questions or tasks: we believe a meaningful educational process begins when a person asks a question relevant to them. We therefore encourage you to ask your participants to approach these texts with a question.

We invite you to enter through each gateway, wander through it's space and consider each your own, connect with the unique and ongoing story of the Jewish people and become partners in shaping our present-future.

"And the rest is commentary – go learn" (Shabbat 31:1)

פתיח

רקע רעיוני

חוברת זו משקפת המשך פיתוח רעיון "נכסי" העם היהודי כפי שהופיעו לראשונה ב"עמיות יהודית-מתווה עיוני ומעשי להוראה וללמידה" (נעמה צבר בן יהושע, גדעון שמעוני ונורית חמו, בית התפוצות תשס"ט-2009). במתווה זה, מציעים הכותבים לעסוק ב"כמה משדות הכוח של העם היהודי העשויים להשפיע על תחושת השייכות של יחידים וקבוצות". הכותבים מציינים כי "לעיתים נתפשים שדות אלה כאבני נגף ולא כנכסים והשאלה העומדת כאן לדיון היא כיצד ניתן לזהות את הפוטנציאל המצוי בהם ולתעלו כך שיתפקדו כנכסים של עמיות. מדובר בנכסי עמיות בדגש על נכסי רוח כגון היצירה היהודית לדורותיה, עולם הערכים הייחודי ובכלל זה אופייה של רוחניות יהודית, אופיו של הזיכרון ההיסטורי, השפה העברית וכמובן ישראל-ארץ, מולדת, מדינה - כנכס רוחני ולאומי".

הנכסים הם:

זיכרון היסטורי

אורח חיים יהודי

עולם ערכים חברתי-יהודי

זיקה רבת פנים לישראל

עולם היצירה היהודי

השפה העברית

בחוברת שלפניכם קיבצנו קטעי מקור מכוננים לבחינה רעיונית של כל נכס ונכס. אנו מגישים אותם כ"שערים" - פותחי דיון, מעלי שאלה ומעוררי לבט. בחוברת אין שאלות מנחות, שכן אנו מאמינים שתהליך חינוכי משמעותי מתחיל בשאלת שאלות על ידי המשתתפים עצמם.

אנו מזמינים אתכם "להכנס" בשערי העמיות, לנוע במרחב כבשלכם, להתחבר לסיפור ההולך ונמשך של העם היהודי ולהיות שותפים בעיצוב ההווה-יהודית.

"ואידך פרושה הוא, זיל גמור" (שבת, ל"א:א')

שער
לעמיות
יהודית

Gateway to Jewish Peoplehood

“...לפני זמן מה פגשתי אישה יפה,
שסבה עשה לי ברית מילה
זמן רב לפני שנולדה. אמרתי לה,
את לא מכירה אותי ואני לא מכיר אותך,
אבל אנחנו העם היהודי, סבך המת ואני הנימול ואת הנכדה היפה
זהובת שיער: אנחנו העם היהודי.
(יהודה עמיחי)

“... A while ago I met a pretty woman,
Whose grandfather circumcised me
a long time before she was born. I told her,
You don't know me and I don't know you,
but we are the Jewish people, your dead grandfather and I the circumcised man
and you the beautiful
golden haired granddaughter: We are the Jewish People”.
(Yehuda Amichai)

To Be One of a Minyan

Of all of the crises that were visited upon me along the way - one thing was not broken. I did not cease to be a person of faith. Even in the greatest of my crises, the ground under my faith did not collapse. Faith - its focus is worship, its soul - prayer. There is no real poetry that is not in a sense prayer.

During my first week in the country, I stood next to the Western Wall. My mother, of blessed memory did not share any parting words with me, as we did not say farewell. I stood a step away from the Wall, from the stones, and I felt that I didn't belong and that I experienced being elsewhere. I didn't take another step forward, but, someone pulled at my sleeve, requesting that I join a minyan. I covered my head and joined the minyan. I recited the afternoon prayers and arrived.

It is a Jewish phenomenon, unique to Judaism, to be one of a minyan. To know that the nine are in need of a tenth, and the one in need of nine. It is possibly the most important part of Judaism, and there is nothing which can be more unique and more Jewish within the stream of Judaism I was educated. My prayer is always to be one among everyone, in which that my words will join together with the words that are muttered by a community. Even one who is close to the ark or simply who passes before the ark - it is nothing more or less.

There is no meaning to life if it is only for the sake of living only. Only when linked to one's being, to the words that come to witness - and that come from afar towards you, is there meaning to standing (the amidah), as an individual - but within a community. (Abba Kovner)

Story

A story happened that a certain non-Jew came before Shammai and said to him, convert me to Judaism, on condition that you teach me the whole Torah while I stand on one foot. He repulsed him with the builder's rule which was in his hand. When he went before Hillel, he said to him, 'What is hateful to you, do not to your neighbor': that is the whole Torah. The rest is the commentary; go and learn it. (Talmud Bavli, Shabbat 31:a)

Who Is A Jew?

Who is a Jew? What makes a Jew a Jew? A Jew is a member of a people with an extraordinary history both of suffering and of achievement. A Jew is a product of that history, and drives from it a sense of belonging with other Jews. (Rabbi John D Rayner and Rabbi Chaim Stern)

להיות אחד במניין

בכל משברי שפקדוני לאורך הדרך, דבר אחד לא נשבר. לא חדלתי להיות אדם מאמין. אף בגדול שבשברוני לא נתמוטטה אדמת אמונתני. אמונה - מרכזה העבודה, נשמתה-ת פי לה. אין שירה אמיתית, שאינה בבחינת תפילה.

בשבוע הראשון להיותי בארץ עמדתי ליד הכותל המערבי. אמי ז"ל לא ציוותני דבר; שכן לא נפרדנו. עמדתי במרחק של פסיעה מהכותל, מן האבנים, והרגשתי שאיני שייך. הרגשתי שהנני נטוע בהווייה אחרת. לא פסעתי צעד נוסף, אך מישהו משך בשרוולי, ביקש שאצטרף למניין. חבשתי כובע, הצטרפתי למניין. אמרתי תפילת מנחה, והגעתי.

זהו דבר יהודי, היותר ייחודי שביהדות - להיות אחד במניין. לדעת כי התשעה זקוקים לעשירי, והאחד לתשעה. אפשר שזה הדבר המשמעותי ביותר שביהדות, ואין דבר יותר ייחודי ויהודי בתנועה זו בה חונכתי.

תפילתי תמיד להיות אחד מכולם, שמילותי הטובות תצטרפנה למלים שממלמל הציבור. גם הקרוב לתיבה, הוא העובר לפני התיבה - ולא יותר.

אין משמעות לחיים אם הם לעצמם. רק בזיקתם אל ההווייה, אל המלים שבאו עדיך - ובאים מרחוק לקראתך, יש משמעות לעמידה. אחד - אבל אחד בציבור.

(אבא קובנר)

מעשה

שוב מעשה בנכרי אחד שבא לפני שמאי, אמר לו: גיירני על מנת שתלמדני כל התורה כולה כשאני עומד על רגל אחת. דחפו באמת הבנין שבידו. בא לפני הלל - גייריה. אמר לו: דעלך סני לחברך לא תעביד - זו היא כל התורה כולה, ואידך - פירושה הוא, זיל גמור. (תלמוד בבלי, מסכת שבת, דף לא, עמוד א)

מיהו יהודי?

מיהו יהודי? מה הופך יהודי ליהודי? יהודי הוא חבר בעם שלו היסטוריה ייחודית של סבל והישגים. יהודי הוא תוצר של אותה היסטוריה והוא שואב ממנה תחושה של שייכות 'משפחתית' ליהודים אחרים.

(הרב ג'ון ד. ריינר והרב חיים שטרן)

שער
לזכרון
ההיסטורי

Gateway to Historical Memory

לא ארחף בחלל
משלחת רסן
פן יבלע ענן
את הפס הדקיק שבלבי
שמפריד בין טוב לרע.
אין לי קיום
בלי הברקים והקולות
ששמעתי בסיני.

(זלדה)

I shall not float
unreined in space
lest a cloud swallow
the thin band in my heart
that separates good from evil.
I have no existence
without the lightning and thunder
that I heard at Sinai.

(Zelda)

Memory

Memory and history, far from being synonymous, appear now to be in fundamental opposition. Memory is life, borne by living. It creates continuity between the past and the present, and says in fact, that the past is not really the past. With its assistance, we are able to understand that what happened in the past influences what we are today. Therefore it is continuously developing. History however, is a problematic reaction and not a complete picture of what is no longer. It is always shrouded in criticism of memory and therefore creates a disconnect between the past and the present. (Pierre Nora)

Everyone

This is the bread of affliction, the poor bread, which our ancestors ate in the land of Egypt.
All who are hungry come and eat;
All who are in need, come and partake in the Passover offering.
Now we are here, next year we will be in the Land of Israel;
Now we are still slaves. Next year may we all be free.
(Passover Haggadah)

Every Passover

On Passover every Jew is obligated to ask him or herself:
When was I born?
Where was I born?
What historical memory do I carry with me?
I look at my identity card and read the invisible script:
'My parents were born as slaves in Egypt when Pharaoh the king of Egypt ordered the first genocide in history.
I too was there. (Yitzhak Tabenkin)

זיכרון

זיכרון והיסטוריה רחוקים מלהיות מושגים זהים. הזיכרון נישא תמיד על ידי אנשים חיים. הוא יוצר המשכיות בין העבר להווה ואומר למעשה כי העבר לא באמת עבר. בעזרתו אנו מבינים שמה שאירע בעבר משפיע על מה שאנחנו כיום. לכן הוא מתפתח תמיד. ההיסטוריה, לעומת זאת, היא שחזור בעייתי ולא שלם של מה שכבר איננו. היא תמיד שלובה בביקורת של הזיכרון ולכן היא יוצרת ניתוק בין העבר להווה. (פייר נורה)

כל דכפין

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים
כל דכפין ייתי ויכול כל דצריך ייתי ויפסח
השתא הכא לשנה הבאה בארעא דישראל השתא עבדי לשנה הבאה בני חורין
(הגדה של פסח)

בכל פסח

בכל פסח חייב אדם לשאול את עצמו:
מתי נולדתי? היכן נולדתי?
מהו הזיכרון ההיסטורי שאני נושא עימי?
אני מסתכל בתעודת הזהות שלי וקורא את מה שכתוב בכתב בלתי נראה:
הורי נולדו כעבדים במצרים,
כשפרעה מלך מצרים, ציווה על רצח העם הראשון בהיסטוריה.
גם אני הייתי שם. (יצחק טבנקין)

Covenant

When God made a covenant with the children of Israel in Ejipt, proclaiming: "I will take you for Me for as a people and I will be for you as a God" (Shemot 6:7). When the Torah was given at Sinai, a second covenant was made: "And [Moshe] took the account of the covenant... and said, 'Behold the blood of the covenant which the Lord has cut with you by means of all these words'" (Shemot 24:7-8)

...The oppressive sense of fate undergoes a positive transformation when individual-personal existences blend together to form a new unit - a people. The obligation to love one another stems from the consciousness of this people of fate, this lonely people that inquires into the meaning of its own uniqueness. It is this obligation of love that stands at the very heart of the covenant made in Egypt.

...Destiny in the life of a people, as in the life of an individual, signifies a deliberate and conscious existence that the people has chosen out of its own free will and in which it finds the full realization of its historical being. (From: *My Beloved is Knocking*, Rabbi Joseph B. Soloveitchik)

The land of Israel

The land of Israel was the birthplace of the Jewish people. Here their spiritual, religious and political identity was shaped. Here they first attained to statehood, created cultural values of national and universal significance and gave to the world the eternal Book of Books.

(Declaration of Independence of the State of Israel)

Memory & Forgetting

Man is endowed with two faculties: memory and forgetting. We cannot live without both. Were only memory to exist, then we would be crushed beneath its burden and would become slaves to our memories, to our ancestry. Our physiognomy would then be a mere copy of preceding generations. And were we ruled entirely by forgetting, what place would there be for culture, science, self-consciousness, and spiritual life? (Berl Katzenelson)

ברית

ברית אחת כרת ה' במצרים - "ולקחתי אתכם לי לעם והייתי לכם לאלהים".
הברית השנייה - בהר סיני: "ויקח ספר־הברית... ויאמר הנה דם־הברית אשר כרת ה' עמכם על כל הדברים האלה";

...חווית־הגורל המעיקה על האדם מוצאה את תיקונה בהתלכדות חוויות אישיות־אינדיבידואליות לחטיבה חדשה ששמה עם. חובת־האהבה לזולת נובעת מתודעת העם הגורלי, הבודד והתוהה על יחודו. עליה נכרתה ברית־מצרים.
...היעוד מצוין בחיי האומה - כמו בחיי היחיד - קיום מדעת שהאומה בחרה בו ברצונה החפשי ושבו היא מוצאת את הריאליזציה המלאה של חוויתה ההיסטורית. (מתוך: קול דודי דופק, הרב יוסף דוב הלוי סלוביצ'יק)

ארץ־ישראל

בארץ־ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל־אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי. (מגילת העצמאות של מדינת ישראל)

זכרון ושכחה

שני כוחות ניתנו לנו: זכרון ושכחה. אי אפשר לנו בלעדי שניהם. אילו לא היה לעולם אלא זכרון, מה היה גורלנו? היינו כורעים תחת משא הזכרונות. היינו נעשים עבדים לזכרוננו, לאבות אבותינו. קלסתר פנינו לא היה אז אלא העתק של דורות עברו. ואילו היתה השכחה משתלטת בנו כליל - כלום היה עוד מקום לתרבות, למדע, להכרה עצמית, לחיי נפש? (ברל כצנלסון)

שער
לאורח חיים
יהודי

Gateway to Jewish Life

אדם יהודי זוכר את הסוכה בבית סבו.
והסוכה זוכרת במקומו
את ההליכה במדבר שזוכרת
את חסד הנעורים ואת אבני לוחות הברית
ואת זהב עגל הזהב ואת הצמא ואת הרעב
שזוכרים את מצרים.
ומה בדבר האלוהים? לפי הסכם
הגירושין מגן עדן ומבית המקדש
אלוהים רואה את בניו רק פעם
אחת בשנה, ביום הכיפורים.
(מתוך: היהודים, יהודה עמיחי)

A Jewish person remembers the sukkah in their grandfather's home.
And the sukkah remembers for them
The wandering in the desert that remembers
The grace of youth and the Tablets of the Ten Commandments
And the gold of the Golden Calf and the thirst and the hunger
That remembers Egypt.
And what about God?
According to the settlement
Of divorce from the Garden of Eden and from the Temple,
God sees his children only once a year, on Yom Kippur
(From: *The Jews*, Yehuda Amichai)

Remember

Remember the Shabbat day by keeping it holy. Six days you shall labor and do all your work, but the seventh day is a Shabbat to your God. On it you shall not do any work, neither you, nor your son or daughter, nor your male or female servant, nor your animals, nor any foreigner residing in your towns. For in six days God made the heavens and the earth, the sea, and all that is in them, but he rested on the seventh day. Therefore God blessed the Shabbat day and made it sacred. (Exodus 20:8-11)

Observe

Observe the Shabbat day by keeping it holy, as God has commanded you. Six days you shall labor and do all your work, but the seventh day is a Shabbat to your God. On it you shall not do any work, neither you, nor your son or daughter, nor your male or female servant, nor your ox, your donkey or any of your animals, nor any foreigner residing in your towns, so that your male and female servants may rest, as you do. Remember that you were slaves in Egypt and that God brought you out of there with a mighty hand and an outstretched arm. Therefore God has commanded you to observe the Sabbath. (Deuteronomy 5:12-15)

Moses

And Moses came and told the people all the words of God, and all the ordinances; and all the people answered with one voice, and said: 'All the words which God has spoken will we do.' And Moses wrote all the words of God, and rose up early in the morning, and built an altar under the mount, and twelve pillars, according to the twelve tribes of Israel. And he sent the young men of the children of Israel, who offered burnt-offerings, and sacrificed peace-offerings of oxen unto God... And he took the book of the covenant, and read in the hearing of the people; and they said: 'All that God has spoken will we do, and obey.' (Exodus 24:3-5,7)

Shabbat Morning

Shabbat morning! A beautiful day,
Ima is drinking a lot of coffee,
Abba is reading a lot of newspaper
And they will buy me a lot of balloons.
We can go to the Yarkon river, row a boat
Or walk to the end of the street and back
We can pick flowers, those allowed,
And we can go to school and see that it's closed.
(Tirza Atar)

זְכוֹר

זְכוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֹאכְתֶּךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וּבְהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ: כִּי שֵׁשֶׁת יָמִים עָשָׂה יי אֶת הַשָּׁמַיִם וְאֶת הָאָרֶץ אֶת הַיָּם וְאֶת כָּל אֲשֶׁר בָּם וַיִּנַּח בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי עַל כֵּן בֵּרַךְ יי אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת וַיְקַדְּשֶׁהוּ: (שְׁמוֹת, כ': ח' - י"א)

שָׁמוֹר

שָׁמוֹר אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת לְקַדְּשׁוֹ כַּאֲשֶׁר צִוָּה יי אֱלֹהֶיךָ: שֵׁשֶׁת יָמִים תַּעֲבֹד וְעָשִׂיתָ כָּל מְלֹאכְתֶּךָ: וַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שָׁבַת לַיהוָה לֹא תַעֲשֶׂה כָּל מְלֹאכָה אֲתָה וּבִנְךָ וּבִתְּךָ וְעַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ וְשׂוֹרְךָ וַחֲמֹרְךָ וְכָל בְּהֵמָתְךָ וְגֵרְךָ אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ לְמַעַן יָנוּחַ עַבְדְּךָ וְאִמְתְּךָ כָּמוֹךָ: וַזְכַּרְתָּ כִּי עַבְדְּ הָיִיתָ בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם וַיִּצְאֶךָ יי אֱלֹהֶיךָ מִשָּׁם בְּיַד חֲזָקָה וּבְיָרֵעַ נְטוּיָה עַל כֵּן צִוָּה יי אֱלֹהֶיךָ לַעֲשׂוֹת אֶת יוֹם הַשַּׁבָּת: (דְּבָרִים, ה': י"ב - ט"ו)

מִשָּׁה

וַיָּבֹא מֹשֶׁה וַיְסַפֵּר לָעָם אֶת כָּל דְּבָרֵי ה' וְאֶת כָּל הַמִּשְׁפָּטִים וַיַּעַן כָּל הָעָם קוֹל אֶחָד וַיֹּאמְרוּ כָּל הַדְּבָרִים אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה. וַיִּכְתֹּב מֹשֶׁה אֶת כָּל דְּבָרֵי ה' וַיִּשְׁכַּם בְּבֹקֶר וַיְבִין מִזְבַּח תַּחַת הָהָר וּשְׁתֵּים עָשָׂר מִצְבֵּה לְשָׁנִים עָשָׂר שְׁבִטֵי יִשְׂרָאֵל. וַיִּשְׁלַח אֶת נָעֲרֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיַּעֲלוּ עֵלֶת וַיִּזְבְּחוּ זִבְחִים שְׁלָמִים לַיהוָה פָּרִים... וַיִּקַּח סֵפֶר הַבְּרִית וַיִּקְרָא בְּאָזְנֵי הָעָם וַיֹּאמְרוּ כָּל אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע. (שְׁמוֹת כ"ד: ג'-ה', ז')

שבת בבוקר

שבת בבוקר! יום יפה,
אמא שותה המון קפה,
אבא קורא המון עיתון
ולי יקנו המון בלון.
אפשר ללכת לירקון, לשוט שם בסירה,
או לטייל עד סוף הרחוב ולשוב בחזרה,
אפשר לקטוף פרחים, כאלה שלא אסור,
ואפשר ללכת עד הגן ולראות שהוא סגור
(תרצה אתר)

שער
לערכים
יהודים

Gateway to Jewish Values

אדם נברא בערב־שבת, ולמה נברא באחרונה? שאם תזוח דעתו עליו
[יתגאה] אומר לו: יתוש קדמך במעשה בראשית. (תוספתא, סנהדרין ח)

Adam (i.e. the first man) was created last [in the sequence of creation]. And why was he created last? In order that he should not get too proud of himself, [because others] will say to him, “[Even] the mosquito was created before you in [the sequence of] creation.” (Tosefta, Tractate Sanhedrin, Chapter 8)

Rabban Gamliel

Rabban Gamliel the son of Rabbi Yehudah HaNasi said: Excellent is the study of the Torah together with a worldly occupation, for the exertion [expended] in both of them causes sin to be forgotten. And all [study of the] Torah in the absence of a worldly occupation comes to nothing in the end and leads to sin.

And all who work for the community, let them work for the [sake of the] name of Heaven, for the merit of the [community's] ancestors sustains them, and their ancestors' righteousness will endure forever.

And as for you [who work for the community], [God says:] I credit you with a great reward, as if you [yourselves] had [actually] done [everything on your own].

(Mishnah, Seder Nezikin - Tractate Avot, Chapter 2:2)

A Tale Wherever I Go

The Rabbis taught: A person should always be soft like a reed and not hard like a cedar.

Rabbi Eliezer son of Shimon came from the tower of Gador from the house of his teacher. He was riding on a donkey and traveling on the bank of the river and he was very happy but haughty because he learned much Torah.

He came upon an exceedingly ugly man who said to him, Peace onto you my teacher

Rabbi Eliezer did not respond

He said: Empty one, how ugly a man - perhaps all the people in your city are as ugly as you?

The man replied: I don't know but why don't you go and tell the Craftsman who made me how ugly His handiwork is!!

As soon as Rabbi realized that he had sinned, he got off the donkey and prostrated himself before him, saying I have afflicted you, forgive me!

The man said to him, I will not forgive you until you go to the Craftsman who made me and tell him "How ugly is this vessel that you made".

Rabbi followed him until he reached his city - the people of his city came out to greet him and they said to him. "Peace onto you my teacher, my teacher, my master, my master".

The man said to them, "to whom are you saying teacher, teacher"?

They said to him, "To the one who is traveling after you".

He said to them, "If this is a teacher, there shouldn't be many like him in Israel".

רבן גמליאל

רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא אומר יפה תלמוד תורה עם דרך ארץ שיגיעת שניהם משכחת עון וכל תורה שאין עמה מלאכה סופה בטלה וגוררת עון. וכל העמלים עם הצבור יהיו עמלים עמהם לשם שמים שזכות אבותם מסייעתן וצדקתם עומדת לעד ואתם מעלה אני עליכם שכר הרבה כאילו עשיתם (משנה סדר נזיקין, מסכת אבות פרק ב, ב')

מעשה

תנו רבנן: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארוז. מעשה שבא ר' שמעון בן אלעזר ממגדל גדור מבית רבו, והיה רוכב על החמור ומטייל על שפת נהר ושמת שמחה גדולה, והייתה דעתו גסה עליו מפני שלמד תורה הרבה.

נזדמן לו אדם אחד, שהיה מכוער ביותר.

אמר לו: שלום עליך רבי! ולא החזיר לו.

א"ל ריקה! כמה מכוער אותו האיש, שמא כל בני עירך מכוערין כמותך?

א"ל: איני יודע, אלא לך ואמור לאומן שעשאני, כמה מכוער כלי זה שעשית! כיון שידע בעצמו שחטא, ירד מן החמור ונשתטח לפניו, ואמר לו: נעניתי לך, מחול לי!

א"ל: איני מוחל לך, עד שתלך לאומן שעשאני, ואמור לו: כמה מכוער כלי זה שעשית!

היה מטייל אחריו עד שהגיע לעירו, יצאו בני עירו לקראתו והיו אומרים לו: שלום עליך רבי, רבי, מורי, מורי.

אמר להם (האיש): למי אתם קורין רבי, רבי?

אמרו לו: לזה שמטייל אחריו.

אמר להם: אם זה רבי, אל ירבו כמותו בישראל!

המשך בעמוד הבא ◀

They said to him, "why?"
He said to them, "Such and such he did to me".
They said to him, "nevertheless forgive him because he is a great man in Torah".
He said to them, "for your sake, I will forgive him, providing he doesn't make a custom out of this."
Immediately R' Eliezer son of Shimon entered and explained
A person should always be soft like a reed and not hard like a cedar
Therefore the reed has the honor of having the writing pen come from it to write the Torah, Tefillin, and Mezuzot
(Talmud Bavli, Taanit, 20)

I am responsible

I am responsible for the Other without waiting for reciprocity, were I to die for it. Reciprocity is his affair. It is precisely insofar as the relation between the Other and me is not reciprocal that I am subjected to the Other; and I am "subject"
Essentially in this sense, it is I who support all...The "I" always has one responsibility more than all the others. (Emmanuel Levinas)

Personally

... for me, Jewish values are not located in a fancy spice box that is only opened to release its pleasing fragrance on Shabbat and holidays, but in the daily reality of dozens of problems through which Jewish values are shaped and defined, for better or worse. A religious Israeli Jew also deals with a depth and breadth of life issues that is incomparably larger and more substantial than those with which his religious counterpart in New York or Antwerp must contend.
(A.B. Yehushua, "Ha'aretz" 12 May 2006)

אמרו לו מפני מה?
אמר להם כך וכך עשה לי.
אמרו לו: אעפ"כ, מחול לך, שאדם גדול בתורה הוא.
אמר להם: בשבילכם הריני מחול לך, ובלבד שלא יהא רגיל לעשות כן.
מיד נכנס ר' שמעון בן אלעזר ודרש: לעולם יהא אדם רך כקנה ואל יהא קשה כארז, ולפיכך זכה קנה ליטול הימנה קולמוס לכתוב בו ס"ת תפילין ומזוזות.
(בבלי, תענית כ')

אני אחראי

אני אחראי כלפי האחר בלי לצפות ליחס-גומלין, אפילו הייתי מתחייב בנפשי. ההדדיות היא עניינו. אני אחראי אחריות טוטלית שמתחייבת לכל האחרים ובכל אצל האחרים, אפילו לאחריותם. ל"אני" תמיד יש אחריות מיתרה מכל האחרים. (עמנואל לוינס)

בשבילי

...בשבילי ערכים יהודיים אינם מצויים בקופסת בשמים מהודרת שביום שבת וחג פותחים אותה ומתענגים על ריחם, אלא הם מציאות חיים יומיומית של עשרות בעיות, שבה מתעצבים ונשפטים הערכים היהודיים לטוב או לרע. גם יהודי-ישראלי מתמודד עם היקף ועומק בעיות חיים שהוא גדול ומהותי לאין ערוך מאשר אלו אשר אתן מתמודד חברו הדתי בניו יורק או באנטוורפן.
(א.ב. יהושע, "הארץ" 12.5.2006)

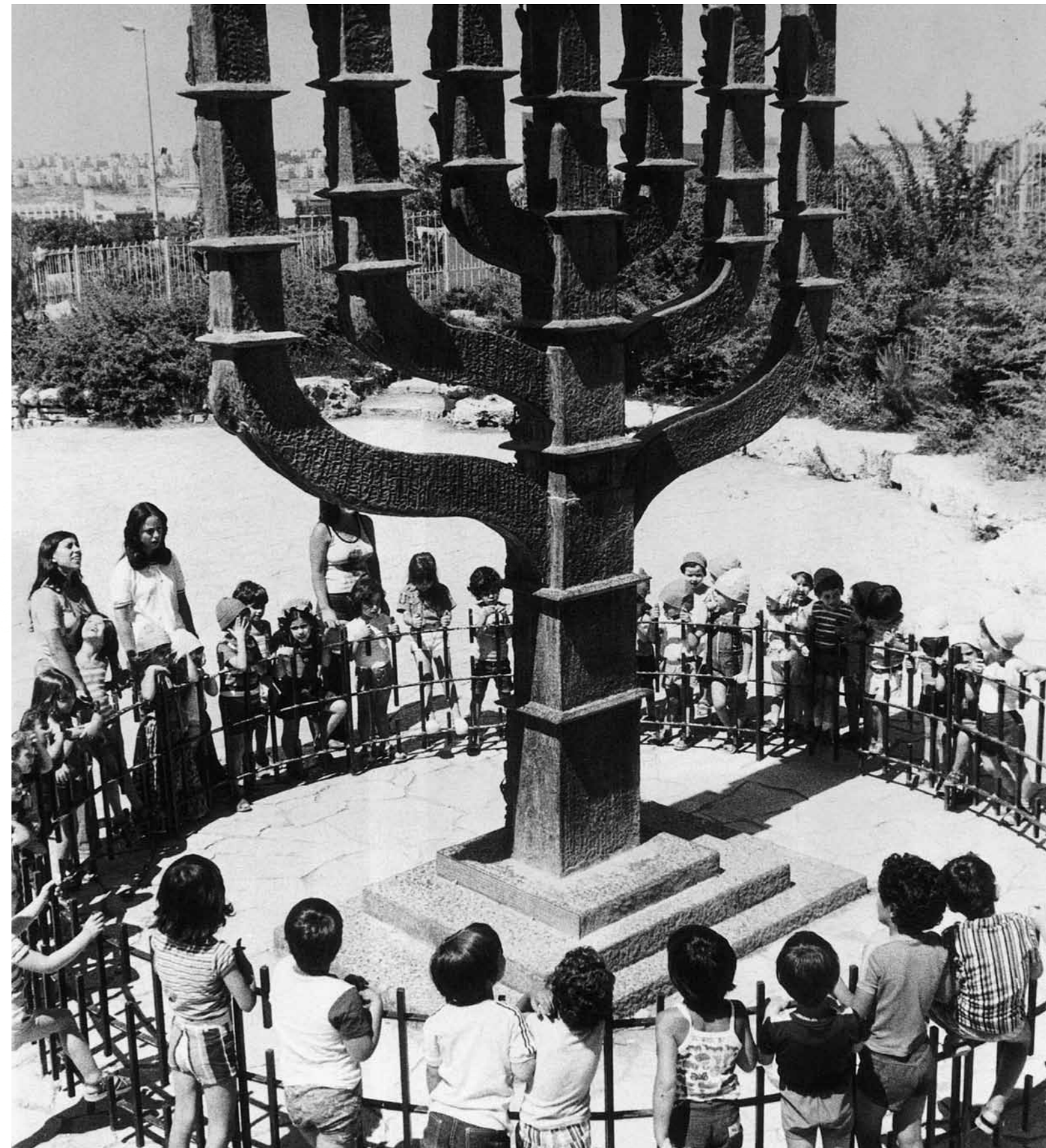

שער לישראל

Gateway to Israel

אין לי ארץ אחרת
גם אם אדמתי בוערת.
רק מילה בעברית חודרת
אל עורקיי, אל נשמתני.
בגוף כואב,
בלב רעב
כאן הוא ביתי.
לא אשתוק
כי ארצי שינתה את פניה,
לא אוותר לה,
אזכיר לה
ואשיר כאן באוזניה
עד שתפקח את עיניה
(אהוד מנור)

I have no other country
though my land is burning
only a word in Hebrew
pierces my veins, my soul -
with aching body, hunger in my heart,
this is my home.
I will not remain quiet
though the face of my land has changed
I will not give up on her --
I will remind her
I will sing in her ears
until she opens her eyes
(Ehud Manor)

Jacob

And Jacob was left alone; and there wrestled a man with him until the break of day. And when he saw that he could not prevail against him, he touched the hollow of his thigh; and the hollow of Jacob's thigh was strained, as he wrestled with him And he said: 'Let me go, for the day has broken.' And he said: 'I will not let you go, unless you bless me.' And he said unto him: 'What is your name?' And he said: 'Jacob.' And he said: 'Your name shall no longer be called Jacob, but Israel; for you have striven with God and with men, and prevailed.'

(Genesis 32: 25-30)

New Land

In the early 50's a new land came into being in the State of Israel. The land of Here.

It is populated by an extinct people from the land of There.

Its inhabitants came unwillingly. Their belongings consist of a strange language, odd customs, memories and nightmares.

After the annihilation of the land of There, they commanded themselves to undertake an act of creation and established a new world.

Helena, my mother, lived in the world of Here, after dying in the Second World War. Here she raised me by herself.

In the early 90's, after my mother died for the second time, those who still remained in the land of Here came to pay their last respects and to resurrect those who were not.

And this land, which has been dying for many years, came back to life: For seven days only an unknown land existed once again. The land that was for me both homeland and family.

(From: *Once There Was a Family*, Lysie Doron)

Wherever I go

Wherever I go I'm always going to the Land of Israel.

(Rabbi Nachman of Breslav)

Zionism

Zionism not only requires a Jewish state, but a Jewish state of mind

(From: *Where is home?* Professor Jerold S. Auerbach)

יעקב

וַיִּנְתֵּר יַעֲקֹב, לְבָדּוֹ; וַיֵּאבֶק אִישׁ עִמּוֹ, עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַיִּרְא, כִּי לֹא יָכִיל לוֹ, וַיִּגַע, בְּכַף־יָרְכוּ; וַתִּקַּע בְּחֵי־יָרֵךְ יַעֲקֹב, בְּהֶאֱבָקוֹ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר שְׁלַחֲנִי, כִּי עָלָה הַשָּׁחַר; וַיֹּאמֶר לֹא אֲשַׁלְּחֶךָ, כִּי אִם־בְּרַכְתָּנִי. וַיֹּאמֶר אֵלָיו, מַה־שְּׁמֶךָ; וַיֹּאמֶר, יַעֲקֹב. וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֵאמָר עוֹד שְׁמֶךָ־כִּי, אִם־יִשְׂרָאֵל: כִּי־שָׁרִיתָ עִם־אֱלֹהִים וְעִם־אָנְשִׁים, וַתִּוְכַל. (בראשית ל"ב, כ"ה-ל')

"בראשית שנות החמישים קמה במדינת ישראל ארץ חדשה, היא ארץ כאן.

בארץ זו חי עם נכחד שבא מארץ שם.

תושביה הגיעו לכאן בעל כורחם, כל רכושם שפה זרה, מנהגים משונים, זכרונות וסיוטים. אחרי תוהו של ארץ שם, ציוו על עצמם לעשות מעשה בראשית, והקימו מחדש עולם.

בארץ כאן חיה גם הלנה, אמא שלי, אחרי שמתה במלחמת עולם השנייה, וכאן גידלה אותי לבדה.

בראשית שנות התשעים, אחרי שמתה אמי בפעם השנייה, התקבצו ובאו לחלוק לה כבוד אחרון אלו שעוד נותרו בארץ כאן, והשיבו לחיים את אלה שאינם.

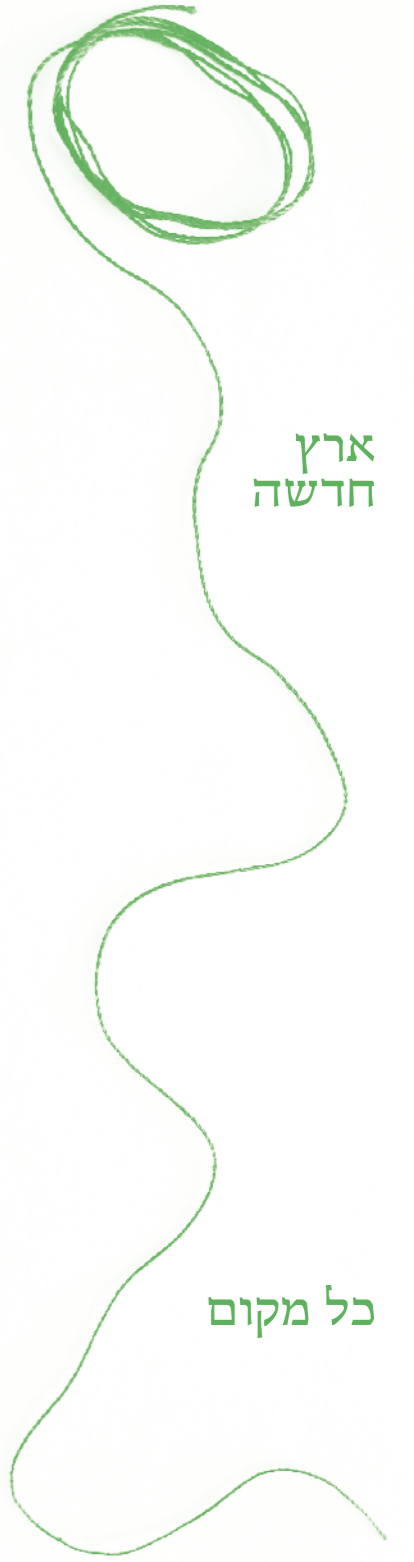
הארץ הזו, שגוססת עם מתיה כבר שנים רבות, קמה לתחיה.

שבעה ימים בלבד היתה שוב בעולם ארץ לא נודעת. ארץ שהיתה לי מולדת ומשפחה." (מתוך: היתה פה פעם משפחה, ליזי דורון)

כל מקום שאני הולך, אני הולך לארץ ישראל

(ר' נחמן מברסלב)

כל מקום

שער ליצירה

Gateway to Creation & Creativity

"וַיְהִי שָׁם [משה] עִם ה' אַרְבָּעִים יוֹם וְאַרְבָּעִים לַיְלָה. לֶחֶם לֹא אָכַל וּמַיִם לֹא שָׁתָה. וַיִּכְתֹּב עַל הַלְחָת אֵת דְּבַרֵי הַבְּרִית: עֲשֵׂרֶת הַדְּבָרִים: וַיְהִי בְרִדְת מֹשֶׁה מִהָר סיני, וּשְׁנֵי לַחַת הָעֵדֻת בְּיַד מֹשֶׁה בְּרִדְתוֹ מִן הָהָר, וּמֹשֶׁה לֹא יָדַע בִּי קֶרֶן עוֹר פָּנָיו בְּדַבְּרוֹ אִתּוֹ: (שמות לד: כ"ח - כ"ט).

"Moses was there with God forty days and forty nights without eating bread or drinking water. And he wrote on the tablets the words of the covenant - the Ten Commandments. When Moses came down from Mount Sinai with the two tablets of the covenant law in his hands, he was not aware that his face was radiant because he had spoken with God." (Exodus 34:28-29)

With Great Silence

With great silence I respect the word. Respect the poem. Thousands of years lived by words. Thousands of generations passing on, person to person, word to ear and word to heart. In the length of generations it is my turn to accept my predecessors' soul burden, burden of their mission and I absorb it all as a secret keeper. And I accept from my father and mother and teacher who took from their parents and teachers and so on and so forth to the first man. And I perform my role in the task of transferring all this knowledge – this labor of love, and add my own interpretation according to my personal experience and give all my love to the poem, the word and endow onward to my generation and the next generations. (Freely translated from: Prayers and Silences, Bracha Seri)

The World

The world was created with ten sayings. (Mishna, Avot)

Holy Nation

The congregation is a holy nation that has no fear of fate and is not compelled to live against its will. It believes in its own destiny, and it dedicates itself, out of its own free will, to the realization of that destiny. The covenant in Egypt was made with a people born from a camp; the covenant at Sinai was made with a holy nation.

(From: My Beloved is Knocking, Rabbi Joseph B. Soloveitchik)

בדומיה גדולה

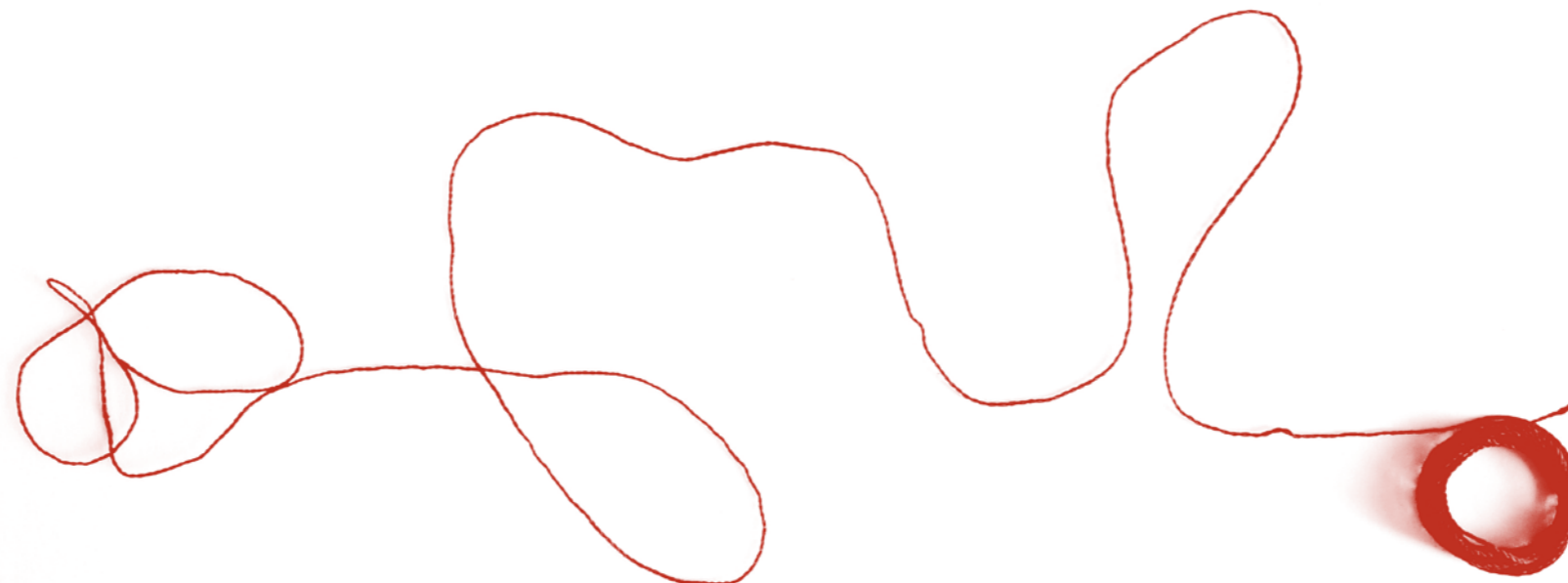
בדומיה גדולה אני נותנת כבוד למילה. נותנת כבוד לשיר. אלפי שנים שנהגו מילים. אלפי דורות שהעבירו מאיש לאיש מילה אל אוזן ומילה אל לב. ברצף הדורות מגיע תורי לקבל מקודמי את משא נשמותיהם, משא שליחותם, והריני סופגת הכל כבוד סוד שאינו מאבד טיפה. והריני מקבלת מאבי ואימי ומורי שקיבלו מאבותיהם ומוריהם וכך הלאה עד אדם הראשון. והריני ממלאת חלקי במשימה להעביר הלאה את כל הידע הזה - את משא הנפש ולהוסיף פירוש משלי על פי ניסיוני האישי ולתרום כל אהבתי לשיר, למילה ולהנחיל הלאה לדורי ולדורות הבאים. (מתוך: תפילות ושתיקות, ברכה סרי)

העולם

בעשרה מאמרות נברא העולם (משנה, אבות)

גוי קדוש

עדה היא גוי קדוש שאינו מפחד את הגורל ושאנינו חי בעל־כרחו. מאמין הוא ביעודו וברצונו הטוב הוא מקדש את עצמו לגישומו. על קיום עם שנולד מן המחנה נכרתה ברית־מצרים, ועל קיום גוי קדוש נכרתה ברית בסיני. (מתוך: קול דודי דופק, הרב יוסף דוב הלוי סולוביצ'יק)

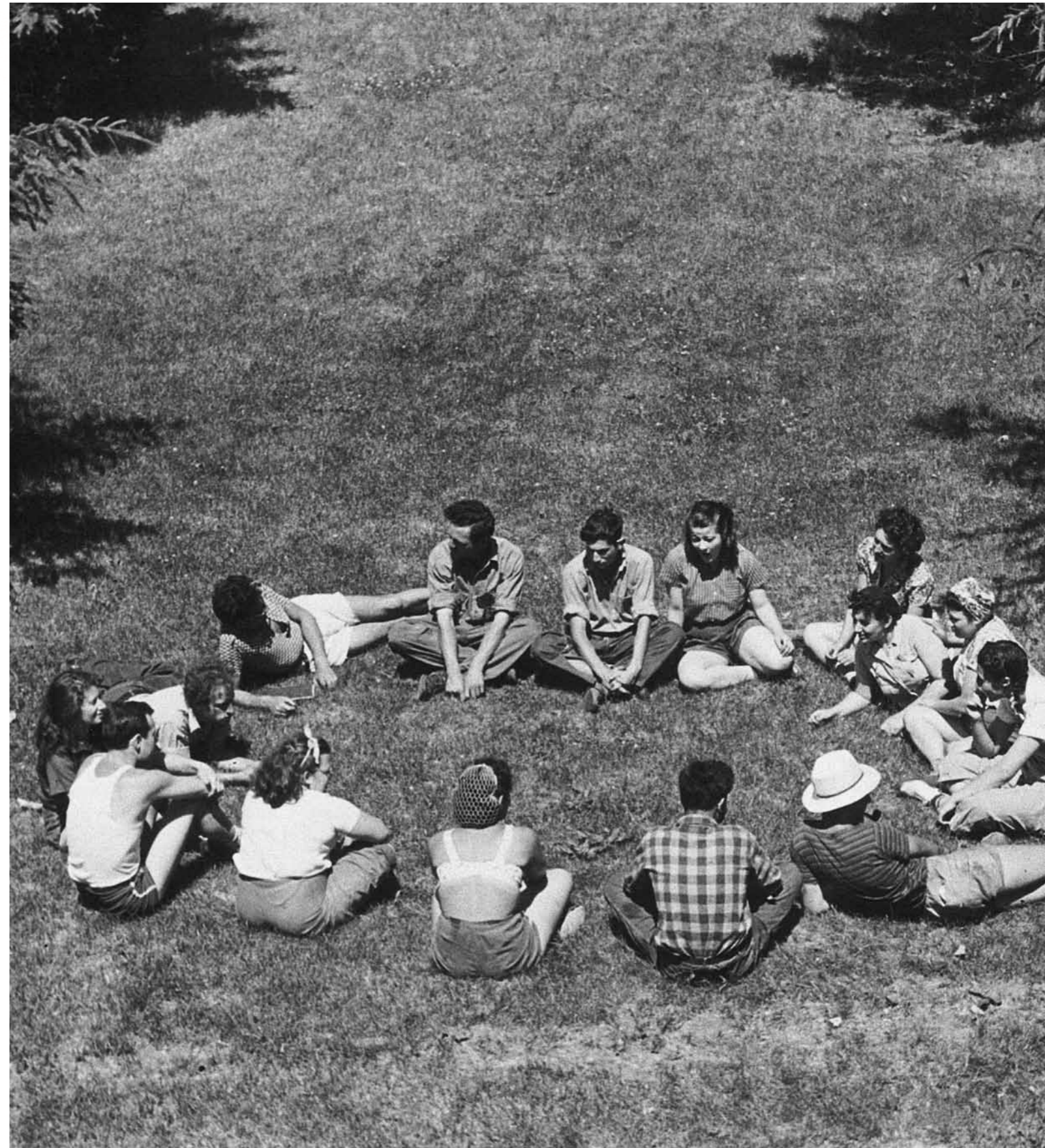

שער לעברית

Gateway to Hebrew

וַיִּגַד, לְאַבְרָם הָעִבְרִי (בראשית י"ד:י"ג) מדוע העברי? (אמר ר' יהודה) כל העולם כולו
מעבר אחד והוא מעבר אחד (בראשית רבה מ"ב:ח')

And he said to Abram the Hebrew (Genesis 14:13) Why the Hebrew? (the one who
crossed over) Rabbi Yehudah would say: all the world is on one side and he is on the
other (Breshit Raba 42)

Language

Now the whole world had one language and a few speeches
(Genesis 11:1)

When it is written (Genesis 11) the whole world had one language and a few speeches Rabbi Le'ezer and Rabbi Yochana agreed they spoke seventy dialects and Horna said they spoke one worldly language – the sacred language (Baylonian Talmud Tractate Megillah 11:1)

Speak Up

Speak up! the language of the Hebrewman,
Loud and clear!
The language of the Hebrewman

It is the language of the prophets,
Of the sign up on the wall
It is old, and sacred
It will open up your soul.

From the deepest mass of down-town Babylon
It will take you to the next train to Mount Zion,
It will get you up, it will make you fly,
The language of the Hebrewman will take you high.

Yo-Nu- Abraham spoke the language of the Hebrewman
And also Jesus from Nazreth and Maria Magdaline
Einstein, Jeremiyah the Dylan and the Cohen
They know something about the language of the Hebrewman...

And the Lord Said: "Let there be light!"
(It was the language of the Hebrewman)
And when Moses said: "Let my people go!"
(it was the language of the Hebrewman)
Speak the language of the Hebrewman.

שפה

וַיְהִי כָל-הָאָרֶץ שְׂפָה אֶחָת וּדְבָרִים אֶחָדִים (בראשית י"א:א')

כתיב (בראשית יא) ויהי כל הארץ שפה אחת ודברים אחדים ר' לעזר ור' יוחנן חד אמר שהיו מדברים בשבעים לשון וחורנה אמר שהיו מדברים בלשון יחידו של עולם בלשון הקודש (תלמוד ירושלמי, מגילה י"א פרק א)

ספיק אפ

ספיק אפ, דה לנגוויג' אוף דה היברומאן,
לאוד אנד קליר! דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.

איט איז דה לנגוויג' אוף דה פרופטס,
אוף דה סיין אפ און דה וול,
איט איז אולד, אנד סקרד,
איט וויל אופן אפ יור סול.
ספיק אפ, דה לנגוויג' אוף דה היברומאן,
לאוד אנד קליר! דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.

פרום דה דיפסט מס אוף דאון טאון בבילון
איט וויל טייק יו טו דה נקסט טריין טו מאונט ציון,
איט וויל גט יו אפ, איט וויל מייק יו פליי,
דה לנגוויג' אוף דה היברומאן וויל טייק יו היי.

יו נו אברהם ספוק דה לנגוויג' אוף דה היברומאן
אנד אולטו ג'יזוס פרום נצרת אנד מריה מגדליין,
אינשטיין ג'רמיה דה דילן אנד דה כהן
די נואו סמטינג אבאוט דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.....

אנד וון דה לורד סד: "לט דר בי לייט!
(איט וואז אין דה לנגוויג' אוף דה היברומאן)
אנד וון מוזס סד: "לט מי פיפל גו!
(איט וואז אין דה לנגוויג' אוף דה היברומאן)
ספיק דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.

והיה ביום ההוא אור חדש גדול יאיר
לאט נפתח הסדק לאט נופל הקיר
וכשתגיע השעה יבוא אחד בשם אחד
יכירו וידעו כל העולם שפה אחת

Speak the language of the Hebrewman

והיה ביום ההוא יבוא אחד בשם אחד
יכירו וידעו כל העולם שפה אחת
לאט נבנה הבית קו לקו ואות לאות
אל נא תאמר לי ביי ביי, אמור רק להתראות

Speak the Language of the Hebrewman

And let us all say: "Halleluyah!"

Let us all say: "Amen!"

A day will come, and everybody

Will speak the language of the Hebrewman!

(Ehud Banai)

Hebrew

The language of the Jewish people is Hebrew, because through language each group transmits its culture and heritage to the next generation. The Hebrew language includes Jewish tradition and values that must be learnt and kept in order to exist as a people. In English for example we say "To fall in love" - this is a one-way action. In Hebrew we use the word להִתְאַהֵב, that expresses mutual relationship. In English we say "before" and in Hebrew forward קָדָם, that comes from the same root as קְדִימָה. These are just two examples of many. (Avraham Infeld)

והיה ביום ההוא אור חדש גדול יאיר
לאט נפתח הסדק לאט נופל הקיר
וכשתגיע השעה יבוא אחד בשם אחד
יכירו וידעו כל העולם שפה אחת
ספיק דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.

והיה ביום ההוא יבוא אחד בשם אחד
יכירו וידעו כל העולם שפה אחת
לאט נבנה הבית קו לקו ואות לאות
אל נא תאמר לי ביי ביי, אמור רק להתראות.
ספיק דה לנגוויג' אוף דה היברומאן.

אנד לט אס אול סיי: "הללויה!"

לט אס אול סיי: "אימן!"

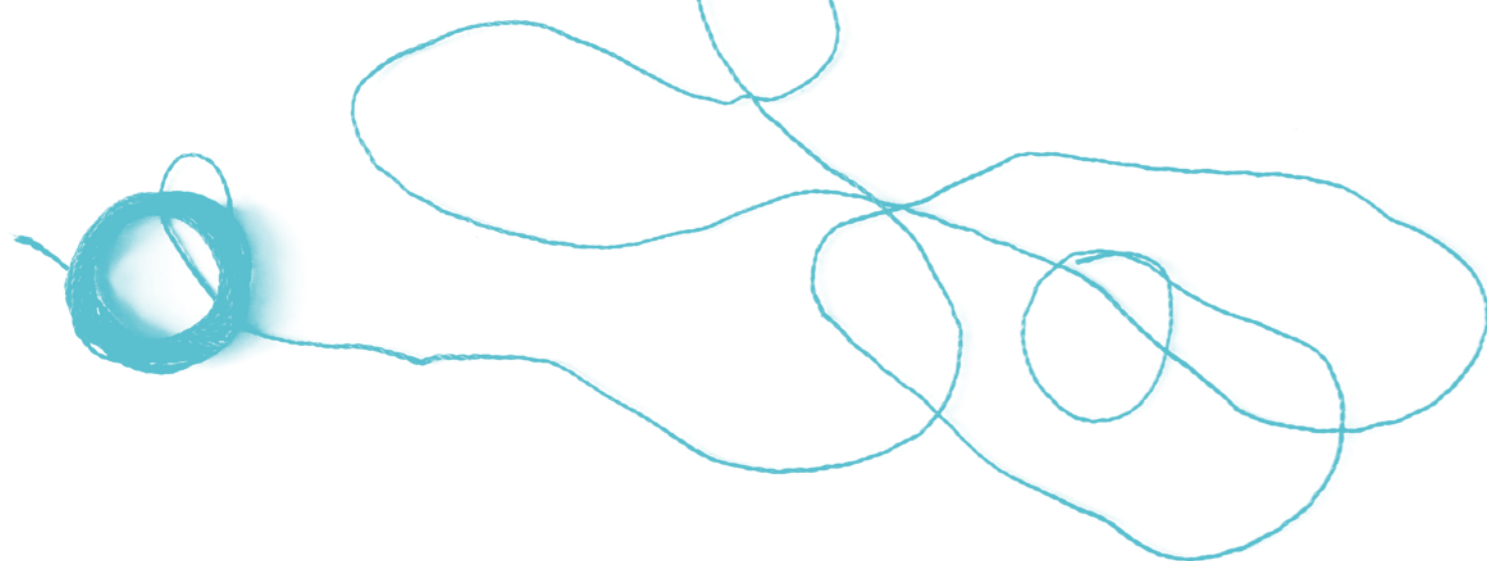
א די וויל קם, אנד אבריבדי

וויל ספיק דה לנגוויג' אוף דה היברומאן!

(אהוד בנאי)

השפה של העם היהודי היא עברית, כי באמצעות השפה כל קבוצה מעבירה את תרבותה לדור הבא. השפה עברית מכילה בתוכה אמונות וערכים יהודיים שאותם יש ללמוד, ללמד ולקיים כדי להתקיים. באנגלית, למשל, אנו אומרים - "To fall in love" פעולה המתארת חד־סטרויות. בעברית אנו משתמשים במילה - "להתאהב" המתארת הדדיות ביחסים. באנגלית אומרים - before, ובעברית - "קדם", שהיא מאותו שורש של 'קדימה' - forward. ואלה הן רק שתי דוגמאות מתוך רבות. (אברהם אינפלד)

עברית

All images found in this publication are from The Oster Visual Documentation, Beit Hatfutsot, Sonnenfeld collection – a collection of over 200,000 prints, negatives and slides taken over a span of decades, beginning in the 1930s, by Leni and Herbert Sonnenfeld. The details for each image are listed below:

Gate to Jewish peoplehood: Conference of the Jewish Community, Berlin, Germany, 1933/34. Photo: Leni Sonnenfeld.

Gate to historical memory: Holocaust survivor with a number on his arm at work, Israel, 1963. Photo: Herbert Sonnenfeld.

Gate to Jewish way of life: Young women, students of the Women College of Yeshiva University, lighting Hanukkah lamps, New York, USA, 1950s. Photo: Herbert Sonnenfeld

Gate to Jewish values: A car stuck in the Negev, Israel, 1950s. Photo: Leni Sonnenfeld.

Gate to Israel: Kindergarten children around the menorah at the Knesset, Jerusalem, Israel, 1970s. Photo: Leni Sonnenfeld.

Gate to Jewish creation and creativity: Sculptor Walter Cohn. Berlin, Germany, 1936. Photo: Herbert Sonnenfeld.

Gate to Hebrew: Circle of comradeship in a Hechalutz Training Farm in Cream Ridge, N.J., USA, 1950s. Photo: Herbert Sonnenfeld

Collated: Rabbi Dalia Tibon-Lagziel, Yarden Freeman, Gaby Greivin

Editor: Shelley Kedar

English language editing: Dvora Greisman Daniels

Graphic design: Anat-Nadar, Ada Rothenberg

Freely translated for educational purposes only

The International School for Jewish Peoplehood Studies
(Founded by the Nadav Foundation)

Beit Hatfutsot –Museum of the Jewish People
Tel Aviv, Israel 2012

התמונות בחוברת זו לקוחות מהמרכז לתיעוד חזותי ע"ש אוסטר, בית התפוצות, אוסף זוננפלד. האוסף כולל למעלה מ-200,000 תמונות, תשלילים ושקופיות שצולמו במהלך עשורים רבים, החל משנות ה-1930, על ידי זוג הצלמים לני והרברט זוננפלד. להלן פרטי התמונות:

שער לעמיות יהודית: כינוס של הקהילה היהודית, ברלין, גרמניה, 1933/4. צילום: לני זוננפלד.

שער לזיכרון ההיסטורי: ניצול שואה בעבודה, ישראל, 1963. צילום: הרברט זוננפלד. שער לאורח חיים יהודי: נשים צעירות, תלמידות הקולג' לנשים של ישיבה יוניברסיטי, מדליקות חנוכיות, ניו יורק, ארה"ב, שנות ה-1950. צילום: הרברט זוננפלד.

שער לערכים: מכונת תקועה בנגב, ישראל, שנות ה-1950. צילום: לני זוננפלד. שער לישראל: ילדי גן סביב המנורה בכנסת, ירושלים, ישראל, שנות ה-1970. צילום: לני זוננפלד.

שער ליצירה: הפסל וולטר קוהן. ברלין, גרמניה, 1936. צילום: הרברט זוננפלד. שער לעברית: מעגל חברים בחוות הכשרה של תנועת 'החלוץ'. קריס-ריידג', ניו ג'רזי, ארה"ב, שנות ה-1950. צילום: הרברט זוננפלד.

ליקטו: הרבה דליה תיבון-לגזיאל, ירדן פרימן, גבי גרייבין

עריכה: שלי קידר

עריכה לשונית באנגלית: דבורה גרייזמן דניאלס ודברה מרכוס

עיצוב: ענת נדר, עדה רוטנברג

תרגום חופשי למטרות חינוכיות בלבד

בית הספר ללימודי העם היהודי (מיסודה של קרן נדר)

בית התפוצות - מוזיאון העם היהודי

תשע"ג - 2012

